

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ЗЕТ та ЕП
д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України
Зверяков М. І.

/підпис/
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 051 Економіка
за освітньо-професійною програмою «Економіка»

на тему:
**«ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ОБ'ЄКТИВНА
НЕОБХІДНІСТЬ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ»**

Виконавець:

студентка 63 групи факультету економіки та
управління підприємництвом
Фігурська Валерія Едуардівна

/підпис/

Науковий керівник:

д. е. н., доцент, професор кафедри загальної
економічної теорії та економічної політики
Грималюк Андрій Вікторович

/підпис/

ОДЕСА – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ПРОЦЕСАМИ ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	7
1.1. Об'єктивна історична діалектика глобалізації та деіндустріалізації економіки	7
1.2. Глобалізація та тенденція до лібералізації економічної політики	16
1.3. Неоліберальна модель та деіндустріалізація економіки	24
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЯ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	38
2.1. Історична діалектика глобалізації та локалізація виробництва у світовому господарстві	38
2.2. «Цифрова» трансформація та неоіндустріалізація економіки	45
2.3. Сучасна діалектика промислового офшорінгу та рещорінгу	55
Висновки до розділу 2	60
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ НОВОЇ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТЕНДЕНЦІЇ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	62
3.1. Деіндустріалізація та тенденція до примітивізації галузевої структури економіки України	62
3.2. Державний капіталізм як історично необхідна політико-економічна форма нової індустріалізації України	68
3.3. Історичні перспективи нової індустріалізації в процесі післявоєнної відбудови національної економіки	73
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ.....	94

ВСТУП

Для сучасної світової економіки характерний історичний перехід від тенденції до глобалізації, яка панувала протягом останніх десятиліть, починаючи з 70-х років XX століття, до прямо протилежної тенденції до локалізації виробництва, яка почала розгортатися після кризи 2008-2009 років. Якщо в основі глобалізації виробництва лежали глобальні ланцюжки створення вартості, то локалізація виробництва означає перенесення внутрішньо національної економіки цих вертикальних ланцюжків, що включають різні технологічні ступені переробки, починаючи з виробництва вихідної сировини і закінчуючи випуском кінцевої продукції. Для України цей глобальний перехід означає об'єктивну необхідність нової індустріалізації економіки, яка покликана змінити ту руйнівну тенденцію до деіндустріалізації, яка переважала в Україні протягом понад тридцяти років. Якщо ця нищівна тенденція продовжуватиметься і в період післявоєнного відновлення економіки, то Україна ризикує назавжди опинитися на узбіччі світового економічного та технологічного розвитку. Цим визначається актуальність цієї теми.

З проблем деіндустріалізації та нової індустріалізації наразі існує досить велика кількість економічної літератури. Дослідженню цієї проблематики присвячено значна кількість досліджень, серед яких необхідно відмітити наукові праці М. Зверякова, Л. Жданової, А. Гриценко, В. Геєця, В. Тарасевича, М. Портера, М. Кастельса, Е. Тоффлера, К. Шваба, Дж. Фокса та інших. Особливу роль у науковому дослідженні цих проблем відіграла Одеська школа економічної теорії, яка розробила концепцію нової індустріалізації та запропонувала конкретні заходи та напрямки економічної політики держави, необхідні для реалізації цієї програми. В основі концепції нової індустріалізації, розробленої М. І. Зверяковим та Л. Л. Ждановою, лежить аналіз світового досвіду успішної промислової політики через призму специфічних проблем

пострадянської економіки України. Така наукова позиція протистоїть поглядам тих авторів, які розглядають Україну як постіндустріальне суспільство і тим самим не лише забігають уперед, перескакуючи через щаблі історичного розвитку, а й фактично категорично поєднують процеси деіндустріалізації пострадянських країн із постіндустріальним розвитком сучасних високорозвинених економік.

Важливим кроком у науковій розробці цієї проблематики стала стаття М. І. Зверякова «Формування моделі економічного розвитку у нових історичних реаліях» (Економіка України. – 2022. – № 8), у якій категоріально розкрито складну діалектику глобалізації та локалізації виробництва. Аналіз цієї діалектики дозволяє по-новому поглянути на процес деіндустріалізації економіки України та розглянути перспективи її нової індустріалізації у контексті переходу світової економіки до переважання тенденції локалізації виробництва, яка приходить зараз на зміну багаторічному переважанню протиападочної тенденції до глобалізації. Ці нові аналітичні можливості, створені останніми досягненнями у науковій розробці цієї проблематики і визначили вибір теми роботи.

Метою роботи є аналіз процесу деіндустріалізації та перспектив нової індустріалізації у контексті повороту світової економіки від домінування глобалізації до панування протилежної тенденції до локалізації виробництва.

Виходячи з цієї мети кваліфікаційної роботи, поставлені наступні **завдання** дослідження:

- розглянути об'єктивну історичну діалектику глобалізації та деіндустріалізації економіки;
- проаналізувати процес глобалізації з точки зору тенденції до лібералізації економічної політики;
- розкрити зв'язок процесу деіндустріалізації економіки з неоліберальною моделлю економічної політики в Україні;

- проаналізувати фактори переходу сучасної світової економіки до переважання тенденції локалізації виробництва;
- розглянути основні напрями цифрової трансформації з точки зору перспектив неоіндустріалізації економіки України;
- виконати огляд процесів промислового офшорингу та рещорингу в світовій економіці;
- проаналізувати історичні наслідки процесів деіндустріалізації та примітивізації галузевої структури економіки України;
- розглянути державний капіталізм як історично необхідну політико-економічну форму нової індустріалізації України;
- проаналізувати історичні перспективи нової індустріалізації в процесі післявоєнної відбудови економіки України.

Об’єктом роботи є процес деіндустріалізації української економіки, який історично породжує об’єктивну необхідність її нової індустріалізації.

Предметом роботи є процес деіндустріалізації економіки України, що розгортається в контексті історичної діалектики глобалізації та локалізації виробництва та об’єктивно породжує необхідність нової індустріалізації України.

Методологічну основу роботи утворює діалектичний метод дослідження, що дозволяє категорично розглядати процеси глобалізації та локалізації виробництва як дві протилежні тенденції світового розвитку, які історично змінюють одна одну у певній циклічній послідовності. При цьому відбуваються не лише кількісні, а й якісні зміни економічних тенденцій: глобалізація історично перетворюється на локалізацію виробництва та відповідно деіндустріалізація змінюється перспективами нової індустріалізації України. Через війну вимальовуються контури історичного поступу по спіралі за принципом заперечення. Прикладом може бути заперечення процесу попереднього індустріального розвитку деіндустріалізацією України, яке в

майбутньому може змінитись на нове історичне заперечення, оскільки нова індустріалізація може стати запереченням деіндустріалізації національної економіки, характерної для останніх десятиліть. Такий діалектичний підхід передбачає методологічний принцип конкретного історизму, який вимагає заломлення загальносвітової діалектики глобалізації та локалізації через призму української специфіки, пов'язаної не лише з попереднім процесом деіндустріалізації, а й з війною та перспективами повоєнного відновлення економіки.

Інформаційну базу дослідження склали монографії; наукові публікації у періодичних виданнях та Інтернет-ресурсах; нормативно-законодавчі акти України й інших країн; навчальні посібники та підручники; аналітичні та статистичні портали міжнародних організацій; звіти та оприлюднена інформація Державної служби статистики України, Міністерства економіки України та інших урядових органів; Інтернет-джерела тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної роботи були апробовані в науковій статті «Глобалізація та деінструалізація економіки» [59] яка була опублікована в Науковому студентському віснику Одеського національного економічного університету (№ 39, 2023 р.).

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило узагальнити наступні висновки.

1) За висновками МВФ інтеграція світової економіки через прогресивну глобалізацію торгівлі та фінансів досягла безпрецедентного рівня. У той же час глобалізація, яка забезпечила експансію транснаціональних корпорацій у всьому світі, поставила менш розвинені країни у не вигідне становище. Найбідніші країни втратили можливість розвивати своє виробництво через нездатність конкурувати з ТНК на внутрішньому ринку. Вітчизняні виробники стали неконкурентоспроможними всередині своїх країн, вони втратили можливість розвитку, які мали раніше, конкуруючи на внутрішньому ринку з виробниками з такими ж можливостями, як вони.

Протягом останніх років зайнятість у виробництві як частка від загальної зайнятості різко впала в найбільш розвинутих економіках світу, це явище є одним із наслідків деіндустріалізації. Процес деіндустріалізації викликає значне занепокоєння і жваві дебати серед науковців та дослідників щодо її причин і ймовірних наслідків. Головним занепокоєнням є той факт, що деіндустріалізація може сприяти розширенню нерівності доходів у США і безробіттю в країнах Європи. З іншої сторони, деіндустріалізація є результатом глобалізації ринків і сприяє швидкому зростанню торгівлі.

2) Лібералізація країн на ринках, що розвиваються, надає інвесторам нові можливості для збільшення диверсифікації та отримання прибутку. Економічна лібералізація, як правило, вважається корисним і бажаним процесом для країн, що розвиваються. Основна мета економічної лібералізації полягає в необмеженому надходженні капіталу в країну та з неї, сприяючи економічному зростанню та ефективності. Між тим, вільний потік ідей, людей, товарів, послуг і капіталу через національні кордони веде до більшої економічної інтеграції. В

епоху лібералізації відбулося поступове усунення торговельних бар'єрів у Китаї та інших великих країнах з ринковою економікою, що розвивається, і безпрецедентна міжнародна економічна співпраця, включаючи інтеграцію колишнього радянського блоку.

3) За своєю сутністю неолібералізм є моделлю політики, яка охоплює як політику, так і економіку. Неоліберальна модель сприяє приватному підприємництву та прагне передати контроль над економічними факторами від уряду до приватного сектора. Неолібералізм передбачає переконання, що більша економічна свобода веде до більшого економічного та соціального прогресу для людей. Серед позитивних наслідків неолібералізму необхідно відмітити: більш вільні ринки, доступ до більшої кількості продуктів і послуг для задоволення споживчого попиту, більший дохід і вищі прибутки, зниження цін через посилення конкуренції, економія (яка може бути результатом більш ефективного розподілу ресурсів) та краща організація робочої сили та здатність наймати необхідні таланти для конкретних робіт. Натомість негативними наслідками можуть бути: економічна нерівність, зростання монополій, відсутність гарантій роботи, втрату робочих місць через аутсорсинг і зростання байдужості до потреб і добробуту людей.

Кінцевою метою глобалізації є підпорядкування національних інтересів глобальним. Саме ця змістовна риса фіксує зміст поняття глобалізації та вносить якісно нове в широкий спектр концепцій світових економічних відносин.

4) Пандемія Covid-19 також сприяла уповільненню процесів глобалізації. Опосередковані наслідки ринкових змін в окремих регіонах і країнах світу дозволяють зробити висновок про появу специфічних моделей капіталізму як у країнах Центральної Європи, так і на пострадянському просторі. Такі економічні моделі мають ряд специфічних особливостей, не властивих моделям високорозвинених країн. У сучасній глобальній економіці лідерам бізнесу

важливо усвідомлювати важливість локалізації. Через пандемію країни вжили заходів для створення національних запасів і заохочення внутрішнього виробництва критично важливих товарів, таких як медичні препарати, засоби індивідуального захисту та апарати штучної вентиляції легенів, саме для того, щоб вони не залежали від міжнародної торгівлі. Останні кризи підкреслили необхідність більшої регіональної самостійності.

5) Якісно нові цифрові елементи продуктивних сил і нові соціально-економічні відносини змінюють структуру суспільного відтворення, розширюють простір і межі економіки. У високорозвинених країнах розвиток цифрових технологій характеризується новим етапом промислової революції, суть якої зводиться до звільнення людини від безпосередньої виробничої діяльності. Початок нового етапу промислової революції характеризує стрімкий розвиток цифрових технологій, які змінюють сенс людської праці та життя. Впровадження таких технологій у великих масштабах створює сприятливі умови для повсюдної автоматизації та роботизації виробництва. Ключовими тенденціями сучасності, які базуються на результатах науково-технічного прогресу і визначають сучасну економічну динаміку, як дослідники, так і практики вважають реіндустріалізацію, нову індустріалізацію або «інноваційну індустріалізацію, неоіндустріалізацію, суперіндустріалізацію».

6) За своєю сутністю решоринг – це процес повернення виробництва товарів назад у вихідну країну компанії. Це протилежність процесу офшорингу, який є процесом виробництва товарів за кордоном, щоб спробувати зменшити вартість праці та виробництва. Незважаючи на те, що офшоринг часто має фінансові вигоди, включаючи дешевшу робочу силу та нижчі витрати на виробництво, решоринг може зміцнити економіку. Решоринг створює робочі місця у виробництві, що зміцнює робочу силу, зменшує безробіття та допомагає збалансувати торговий дефіцит. Останніми роками обговорювався концепт «правильне кріплення», який має на меті врахувати «справжню повну вартість»

будь-якого потенційного рішення щодо офшорингу чи рещорінгу .

7) Протягом останніх 10 років спостерігається процес скорочення частки промислових суб'єктів господарювання у загальній чисельності. Це вказує на те, що процес деіндустріалізації економіки України триває. Не зважаючи на низьку частку, промислові суб'єкти господарювання продукують близько третини обсягу реалізованої продукції. Загалом Україна на світових ринках спеціалізується як експортер залізної руди, олії, пшениці, кукурудзи та залізних напівфабрикатів, що вказує на сировинний характер економіки та її примітивізацію. В Україні процес деіндустріалізації, зумовлений перехідним етапом розвитку економіки, сьогодні призводить до формування економіки сировинного типу.

8) Останніми роками концепція нової індустріалізації як моделі економічного розвитку України набуває все більше прихильників. Зміна технологічної та інституційної основи виробництва в процесі нової хвилі індустріалізації вплине і на вітчизняну економіку.

Необхідно кардинально змінити ставлення держави до промисловості та промислової політики. Основним завданням нашої держави на найближчу перспективу є забезпечення реалізації політики, спрямованої на формування такого рівня конкурентоспроможності національної економіки, який би дозволив в умовах нового характеру трансформацій економічних процесів, пов'язаних з глобалізацією, бути гідним суб'єктом системи міжнародних і міжекономічних відносин, здатним, навпаки, корпоративною політикою, яка часто носить глобальний характер, захищати національні інтереси, всебічно орієнтуючись на політику уникнення загрозливої заборгованості. Державний капіталізм може стати основою для подальшого розвитку України.

9) Під час війни багато промислових підприємств було пошкоджено або зруйновано, а решта відчувають великі проблеми з обіговими коштами, попитом і матеріально-технічним забезпеченням. Інструментами та стимулами

для розвитку економіки України можуть стати: страхування військових ризиків; доступ до довгих і дешевих грошей; компенсація витрат на капітальні вкладення в переробну промисловість за рахунок податків; стимулювання експорту переробної промисловості; розширення використання локалізації в державних закупівлях; розвиток індустріальних парків. Сектор військово-промислового комплексу потребує і потребуватиме особливої уваги. Тут держава має перетворитися з пасивного спостерігача на вимогливого та дієздатного клієнта. Загалом в Україні є всі передумови для нової хвилі індустріалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геєць В. Особливості взаємозв'язку економічних та політичних трансформацій на шляху до реконструктивного розвитку економіки України / В. Геєць // Економіка України. – 2017. – № 10. – С. 3-17. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_10_2 (дата звернення: 23.10.2023)
2. Експорт та імпорт України. – Мінфін. – 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 23.10.2023)
3. Експорт України у 2022 році: головні тенденції, сектори та регіони. – Дія. – 28 Березня 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://export.gov.ua/news/4570-eksport_ukraini_u_2022_rotsi_golovni_tendentsii_sektori_ta_regioni (дата звернення: 23.10.2023)
4. Жданова Л. Л. Нова індустріалізація у розвинутих країнах та у країнах наздоганяючого типу розвитку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/BwEwhLLq> (дата звернення: 02.10.2023).
5. Зверяков М.І. Глобалізація та деіндустріалізація: зміст, суперечності та способи їх розв'язання / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2017. – №11. – 3-16, № 12. – С. 3-12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/147041997.pdf> (дата звернення: 02.10.2023)
6. Зверяков М.І. Економічний розвиток в епоху становлення «цифрового капіталізму» – Економіка України. – 2020. – № 8. – С. 3-23. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/cwEwOGW9> (дата звернення: 23.10.2023).
7. Зверяков М.І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. /М. І. Зверяков // Економіка України. – 2022. – № 8. – С. 3-

19. – Режим доступу: http://economyukr.org.ua/docs/EU_22_08_003_uk.pdf (дата звернення: 02.10.2023)

8. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2022). – Державна служба статистики. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/ksg_ek_2010_2021_ue.xlsx (дата звернення: 23.10.2023).

9. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності – Державна служба статистики. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/arch_ksg_u.htm (дата звернення: 23.10.2023)

10. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2022) – Державна служба статистики. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx (дата звернення: 23.10.2023)

11. Тарасевич В.М. Державний капіталізм та розвиток національної економіки – Питання політичної економії. – 2015. – №1 – с. 116-128. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FULLA=&2_S21STR=EkUk_2015_11_3 (дата звернення: 23.10.2023)

12. Топ-50 країн за Індексом глобалізації 2022. [Електронний ресурс] / Statista – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/268168/globalization-index-by-country/> (дата звернення: 02.10.2023)

13. Фокс Дж. Торговельна політика США – час почати спочатку/ Д.Фокс // Економіка України. – 2017. № 5-6. – С. 16-30 [Електронний ресурс]–

Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/EkUk_2017_5-6_4.pdf (дата звернення: 02.10.2023).

14. \$147.5 billion — the total amount of damages caused to Ukraine's infrastructure due to the war, as of April 2023 (Назва з екрана). [Електронний ресурс] / KSE Institute — Режим доступу: <https://kse.ua/about-the-school/news/147-5-billion-the-total-amount-of-damages-caused-to-ukraine-s-infrastructure-due-to-the-war-as-of-april-2023/> (дата звернення: 21.09.2023)

15. 2021 National Trade Estimate Report on Foreign Trade Barriers. — Pages 10-11. [Електронний ресурс] — U.S. Trade Representative. — Режим доступу: <https://ustr.gov/sites/default/files/files/reports/2021/2021NTE.pdf> (дата звернення: 02.10.2023).

16. Agumbayeva A. The role of digitalization in the development of new industrialization of Kazakhstan — 1st International Scientific Conference «Modern Management Trends and the Digital Economy: from Regional Development to Global Economic Growth». MTDE — 2019. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.atlantispress.com/article/125908842.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).

17. Aiyar S. Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism. /Shekhar Aiyar, Jiaqian Chen; Christian H Ebeke; Roberto Garcia-Saltos; Tryggvi Gudmundsson; Anna Ilyina; Alvar Kangur; Tansaya Kunaratskul; Sergio L. Rodriguez; Michele Ruta; Tatjana Schulze; Gabriel Soderberg; Juan P Trevino// [Електронний ресурс] — IMF. — January 15, 2023 — Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2023/01/11/Geo-Economic-Fragmentation-and-the-Future-of-Multilateralism-527266?cid=bl-com-SDNEA2023001> (дата звернення: 02.10.2023).

18. Aiyar S., Ilyina A. Charting Globalization's Turn to Slowbalization After Global Financial Crisis . [Електронний ресурс] — IMF. — February 8, 2023 —

Режим доступа: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/02/08/charting-globalizations-turn-to-slowbalization-after-global-financial-crisis> (дата звернення: 02.10.2023)

19. Bilbao-Ubillos J., Camino-Beldarrain V., Intxaurburu-Clemente G., Velasco-Balmaseda E. Industry 4.0 and potential for reshoring: a typology of technology profiles of manufacturing firms – Computers in Industry. – 2023, 148 – art. 103904.

20. Chakravorti B., Bhalla A., Chaturvedi R. S. 60 Countries' Digital Competitiveness, Indexed. – HBR. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступа: <https://hbr.org/2017/07/60-countries-digital-competitiveness-indexed> (дата звернення: 23.10.2023).

21. Chakravorti B., Chaturvedi R. S., Filipovic C., Brewer G. Digital in the time of covid – Tufts University – 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступа: <https://digitalplanet.tufts.edu/wp-content/uploads/2022/09/digital-intelligence-index.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).

22. Chapter VI Economic Liberalization and Poverty Reduction. [Електронний ресурс] United Nations. – Режим доступа: <https://www.un.org/esa/socdev/rwss/docs/2010/chapter6.pdf> (дата звернення: 02.10.2023).

23. Contagion and the European Debt Crisis. [Електронний ресурс] – European Central Bank. Режим доступа: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2011/html/sp111010.en.html> (дата звернення: 02.10.2023).

24. Cote C. How to Diversify Your Portfolio With Alternative Investments. / C. Cote // Harvard Business School [Електронний ресурс] – Режим доступа: <https://online.hbs.edu/blog/post/how-to-diversify-your-portfolio> (дата звернення: 02.10.2023).

25. Countries with the highest number of liberalizing trade intervention

policy measures implemented between 2009 and September 2023. [Электронный ресурс] – Statista – Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/912032/top-25-countries-implementing-trade-liberalization-policies/> (дата звернения: 02.10.2023).

26. Economy & Trade. [Электронный ресурс] – U. S. Trade Representative. – Режим доступа: <https://ustr.gov/issue-areas/economy-trade> (дата звернения: 02.10.2023).

27. GDP per capita PPP. [Электронный ресурс] / Trading economics. – 2022. – Режим доступа: <https://tradingeconomics.com/country-list/gdp-per-capita-ppp> (дата звернения: 02.10.2023)

28. Georgieva K. Confronting Fragmentation Where It Matters Most: Trade, Debt, and Climate Action. [Электронный ресурс] – IMF. – January 16, 2023. – Режим доступа: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/01/16/Confronting-fragmentation-where-it-matters-most-trade-debt-and-climate-action> (дата звернения: 02.10.2023).

29. Globalization and Inequality. [Электронный ресурс] / IMF – Режим доступа: https://www.imf.org/-/media/Websites/IMF/imported-flagship-issues/external/pubs/ft/weo/2007/02/pdf/_c4pdf.ashx (дата звернения: 02.10.2023)

30. Grigorenko Y. Ukraine may face deindustrialization after the war [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://gmkn.center/en/posts/ukraine-may-face-deindustrialization-after-the-war/> (дата звернения: 23.10.2023)

31. Gupta S., Wang Y., Czinkota M. Reshoring: A Road to Industry 4.0 Transformation. – Online Library Wiley – 10 May 2023. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1467-8551.12731> (дата звернения: 23.10.2023).

32. Ha Thi Thanh Doan, Guanghua Wan. Globalization and the labor share in national income. / Ha Thi Thanh Doan, Guanghua Wan. // ADBI Working Paper Series. – 2017. – № 639 – January 2017 [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/223671/adbi-wp639.pdf> (дата звернення: 02.10.2023)

33. Hoang B. T., Mateus C. How Does Liberalization Afect Emerging Stock Markets? / B. T. Hoang, C. Mateus // – Theories and Empirical Evidence. Journal of Economic Surveys, May 2023. [Електронний ресурс] – <https://www.investopedia.com/articles/economics/11/economic-benefits-country-liberalization.asp> (дата звернення: 02.10.2023).

34. Investment Climate [Електронний ресурс] – World bank. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/investment-climate> (дата звернення: 02.10.2023).

35. Kearny. "U.S. Reshoring Index." – 2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kearney.com/operations-performance-transformation/us-reshoring-index> (дата звернення: 23.10.2023).

36. Kenton W. Reshoring: What it is, How it Works, Examples. 2021. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/r/reshoring.asp> (дата звернення: 23.10.2023).

37. Lyngbaek A. The Global Movement for Localization. / A. Lyngbaek // GEO Original – 2022 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://geo.coop/articles/global-movement-localization> (дата звернення: 02.10.2023).

38. Manning L. Neoliberalism: What It Is, With Examples and Pros and Cons / L. Manning // Investopedia – 2022 – [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/n/neoliberalism.asp> (дата звернення: 02.10.2023).

39. Nguyen J. 5 Economic Effects of Country Liberalization. [Електронний ресурс] – Investopedia. – August 20, 2023 – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/articles/economics/11/economic-benefits-country-liberalization.asp> (дата звернення: 02.10.2023).

40. Offshoring to Reshoring – time for a change? – Business Strategy – 5 June 2020 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.businessgrowthhub.com/manufacturing/resources/blog/2020/06/offshoring-to-reshoring-time-for-a-change> (дата звернения: 23.10.2023).

41. Offshoring to reshoring, bringing Manufacturing back home. – Manufacturing Digital. – November 10, 2022. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.linkedin.com/pulse/offshoring-reshoring-bringing-manufacturing-back-/> (дата звернения: 23.10.2023).

42. Oldfield R. Localisation is the new globalisation / R. Oldfield // PwC publication [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/reinventing-the-future/take-on-tomorrow/localisation-globalisation.html> (дата звернения: 02.10.2023).

43. Ordorica S. Localization In The Global Economy: What Business Leaders Need To Know. [Электронный ресурс] – Forbes Councils Member – Режим доступа: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2023/04/26/localization-in-the-global-economy-what-business-leaders-need-to-know/> (дата звернения: 02.10.2023).

44. Polychroniou C. J. Localization Can Help Free the Planet From Neoliberal Globalization / C. J. Polychroniou // Global policy journal – 2022. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.globalpolicyjournal.com/blog/05/01/2022/localization-can-help-free-planet-neoliberal-globalization> (дата звернения: 02.10.2023).

45. Poorest Countries in the World 2023 [Updated September]. [Электронный ресурс] / Global Finance – Режим доступа: <https://www.gfmag.com/global-data/economic-data/the-poorest-countries-in-the-world#fulllist> (дата звернения: 02.10.2023)

46. Roser M. The history of global economic inequality. [Электронный ресурс] / Our world in data – April 17, 2017 – Режим доступа:

<https://ourworldindata.org/the-history-of-global-economic-inequality> (дата звернення: 02.10.2023)

47. Rowthorn R., Ramaswamy R. Deindustrialization. Its Causes and Implications. Economic Issues. № 10. [Електронний ресурс] / IMF – Режим доступу: [imf.org/external/pubs/ft/issues10](https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues10/index.htm) <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues10/index.htm> (дата звернення: 21.09.2023)

48. Scimago Institute Ranking. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://www.scimagoir.com/rankings.php?country=MUL§or=Private> (дата звернення: 02.10.2023).

49. Share of manufacturing in gross domestic product (GDP), 1997 to 2021 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ourworldindata.org/grapher/manufacturing-value-added-to-gdp?tab=chart> (дата звернення: 02.10.2023).

50. Stanley A. Global inequalities. /A. Stanley // MARCH 2022 [Електронний ресурс] / IMF – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/03/Global-inequalities-Stanley> (дата звернення: 02.10.2023)

51. Study finds that neoliberal reforms contributed to near stagnation of Brazilian economy. – 02 August 2022. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://portal.fgv.br/en/news/study-finds-neoliberal-reforms-contributed-near-stagnation-brazilian-economy> (дата звернення: 02.10.2023).

52. Theyel, G., Hofmann K. H. Manufacturing location decisions and organizational agility. – Multinational Business Review. . – 2021. – №29. – pp. 166–188.

53. Tomczak K. Transmission of the 2007-2008 Financial Crisis in Advanced Countries of the European Union. / K. Tomczak // Bulletin of Economic Research – 2022 – vol. 75, no 1, – pp. 40. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/boer.12338> (дата звернення: 02.10.2023).

54. Top 10 manufacturing countries in 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.safeguardglobal.com/resources/top-10-manufacturing-countries-in-the-world-2023/> (дата звернення: 23.10.2023).

55. Trade. [Електронний ресурс] – The World Bank. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/trade/overview> (дата звернення: 02.10.2023).

56. Value added by activity. [Електронний ресурс] – OECD. – Режим доступу: <https://data.oecd.org/natincome/value-added-by-activity.htm> (дата звернення: 02.10.2023).

57. World Inequality Report 2022. [Електронний ресурс] / IMF – Режим доступу: <https://wir2022.wid.world/> (дата звернення: 02.10.2023)

58. Trade and Globalization. [Електронний ресурс] – Our world in Data. – Режим доступу: <https://ourworldindata.org/trade-and-globalization> (дата звернення: 18.12.2023)

59. Фігурська В. Е. Глобалізація та деінструалізація економіки. *Науковий студентський вісник*. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом, 2023. № 39 (1). С. 91-94